

Ekspertyza ornitologiczna dotycząca działań zapobiegających przebywaniu i gnieźdzeniu się gołębi miejskich na terenie pawilonu handlowo-usługowego przy ul. Bolesława Krzywoustego 23 w Inowrocławiu

Na zlecenie: **Kujawska Spółdzielnia Mieszkaniowa**
ul. Aleja Mikołaja Kopernika 7
88-100 Inowrocław

Opracowanie: **Rafał Sandecki**
tel. 512 258 485, e-mail: ptaki@ornitokujawy.pl

Inowrocław 2022

©Copyright by Rafał Sandecki

Niniejsze opracowanie i zawarte w nim dane oraz informacje są własnością intelektualną i majątkową Autora. Własności te chronione są na mocy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o *prawie autorskim i prawach pokrewnych* (DzU z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm.).

Cytowanie danych i informacji zawartych w niniejszym opracowaniu możliwe jest wyłącznie po uzyskaniu pisemnej zgody Autora.

I. Zakres opracowania

Niniejszy dokument pt. "Ekspertyza ornitologiczna dotycząca działań zapobiegających przebywaniu i gnieźdzeniu się gołębi miejskich na terenie pawilonu handlowo-usługowego przy ul. Bolesława Krzywoustego 23 w Inowrocławiu" wykonano na zlecenie Kujawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Al. Mikołaja Kopernika 7 w Inowrocławiu.

Niniejsze opracowanie zawiera m. in.:

- wyniki przeprowadzonych oględzin budynku przy ul. Bolesława Krzywoustego 23 w Inowrocławiu pod kątem stanu zasiedlenia przez populację gołębia miejskiego i stwarzanych przez ten gatunek uciążliwości
- propozycje możliwych rozwiązań dotyczących ograniczenia przebywania i gniazdowania populacji gołębia miejskiego w przedmiotowym pawilonie handlowo-usługowym
- dokumentację fotograficzną,

II. Gołąb miejski - charakterystyka

Gołębie miejskie (*Columba livia* f. *urbana*) pochodzą od gołębi skalnych (*Columba livia*), których 13 podgatunków zasiedla skaliste wybrzeża Morza Śródziemnego i Czarnego, sięgając aż do Azji Mniejszej. Pierwotnie gołębie skalne zamieszkiwały także nadmorskie klify Irlandii, Szkocji i Szetlandów. Prawdopodobnie zasiedlając miasta europejskie, krzyżowały się one ze zbiegłymi z hodowli gołębiami domowymi (*Columba livia* f. *domestica*), wskutek czego powstały specyficzne populacje różnobarwnych gołębi, żyjących w pobliżu ludzi i uzależnionych od otrzymywanego pokarmu (Kruszewicz, 2005). Szczególnie gwałtowny wzrost populacji tego gatunku w większości miast nastąpił po II wojnie światowej. Miało to związek w głównej mierze z dużą dostępnością w miastach pokarmu ze źródła antropogenicznego tj. pochodzącego z celowego dokarmiania przez entuzjastów gołębi, wyrzucanych resztek przez ludzi a na mniejszą skalę przez sezonowo występujące naturalne źródła pokarmu (Simms 1979; Haag-Wackernagel 1995).

Gołąb miejski szczególnie dobrze zaadoptował się do warunków życia stworzonych przez człowieka powstałych w wyniku urbanizacji. Chętnie gnieździ się w stropodachach, do których prowadzą otwory wentylacyjne o średnicy większej niż 10 cm oraz na strychach. Wykorzystuje też wszelkie odpowiedniki „półek skalnych”, takie jak parapety, wnęki, a także

balkony, kominy i dachy. Gniazda zbudowane są głównie z patyków. Ptaki składają przeciętnie 2 jaja, jednakże w związku z ich dużym potencjałem rozrodczym mają często ponad 5 lęgów w roku. Do rozrodu przystępuje niemal przez cały rok (nawet zimą). Wysiadywanie trwa około 17 dni. Pisklęta stają się lotne w wieku około 5 tygodni i niedługo później stają się samodzielne. Gołąb miejski jest gatunkiem osiadłym. W odróżnieniu od większości gatunków ptaków przebywa cały rok w miejscach gniazdowania. W Polsce jest średnio licznym ptakiem lęgowym większych miast.

Bliskie sąsiedztwo tego gatunku z człowiekiem generuje konflikty związane z aktywnością ptaków w obrębie budynków. Szczególnie uciążliwe mogą być duże populacje gołębia miejskiego. W przeciwieństwie do większości gatunków, które wynoszą odchody z miejsca gniazdowania, gołąb zostawia swoje odchody wszędzie tam, gdzie przebywa. Pojedynczy ptak produkuje około 12 kg odchodów corocznie (Kösters et al. 1991). Takie ilości powodują widoczne zanieczyszczenia ścian, pomników, chodników i innych miejsc publicznych a szczególnie narażone na zniszczenie są elementy wykonane z wapienia (Del Monte i Sabbioni 1986; Dell’Omo 1996). Gołębie miejskie żyjące blisko ludzi mogą powodować również zagrożenie pod względem sanitarnym, będąc sporadycznym wektorem chorób u człowieka.

Gatunek ten na mocy Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt objęty jest w Polsce ochroną częściową. Na podstawie § 6 ust.1 powyższego rozporządzenia w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, o których mowa w lp. 1–478 i 480–592 w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz w lp. 1–210 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadzono następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;
- 4) transportu; ✓ 2
- 5) chowu;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania; ✓

8) niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych

schronień;

9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;

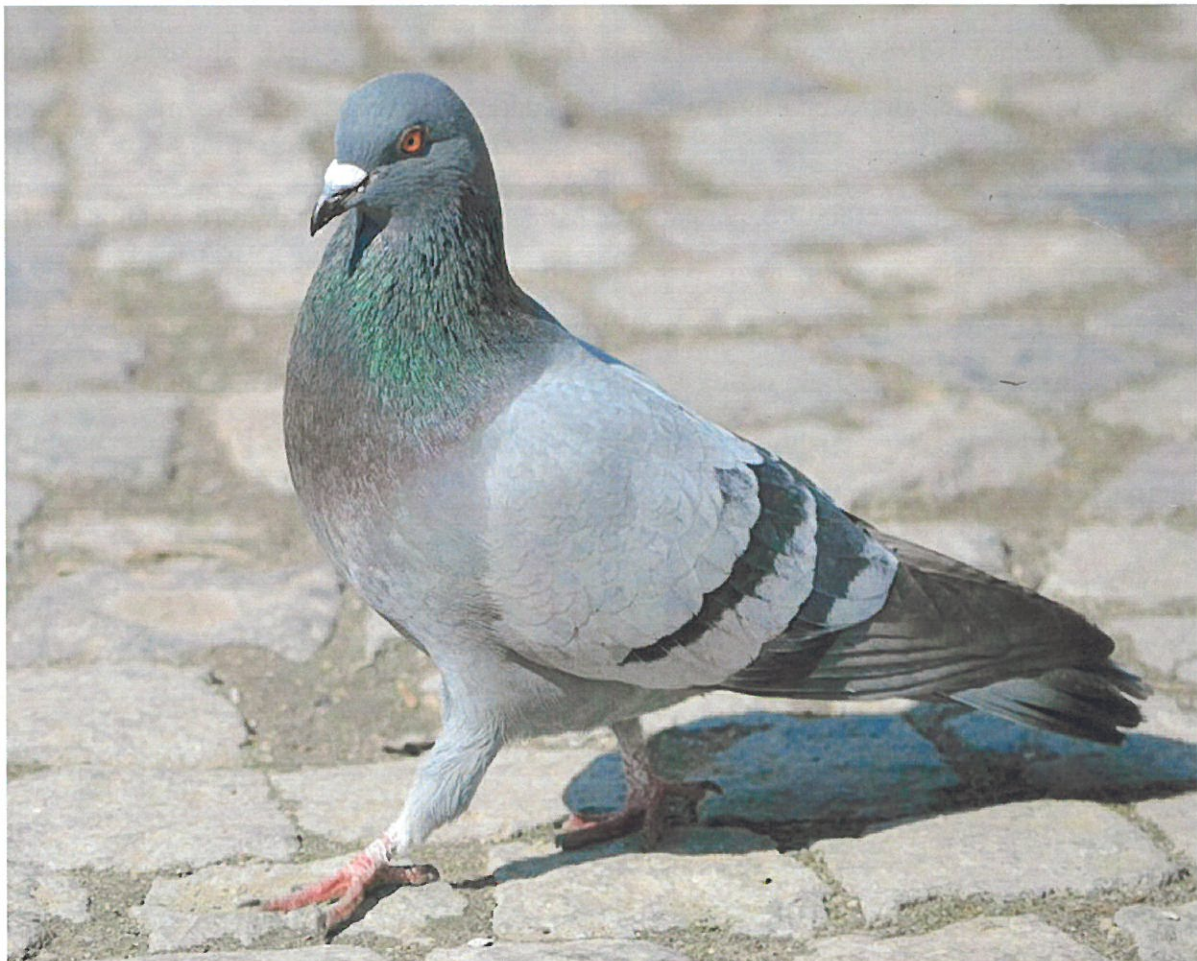
10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;

11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;

12) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;

13) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Przy czym na podstawie § 6 ust. 5 zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 7–9 oraz w ust. 3, nie dotyczą gołębia miejskiego (*Columba livia* forma *urbana*), z wyłączeniem miejsc gniazdowania w trakcie obecności piskląt w gnieździe.

Fot. 1 Gołąb miejski (*Columba livia* f. *urbana*)(źródło:Wikipedia, Creative Commons)

III. Ocena wykorzystania pawilonu handlowo-usługowego przez populację gołębia miejskiego

Aby ocenić zakres wykorzystywania przez gołębie miejskie pawilonu handlowo-usługowego przy ul. Bolesława Krzywoustego 23 w Inowrocławiu, dokonano przeglądu przedmiotowego budynku. Wykonano obserwacje aktywności gołębi miejskich przebywających na i w pobliżu budynku, a także mogących wykazywać zachowania lęgowe np. noszenie materiału gniazdowego, karmienie piskląt itp. Obserwacje przeprowadzono w dniu 10 października 2022 r. przy użyciu lornetki Zen-Ray 10x42.

W wyniku przeprowadzonych obserwacji stwierdzono, że w obrębie budynku przy ul. Bolesława Krzywoustego 23, gołębie miejskie wykorzystują przede wszystkim przestrzeń łącząca dwa główne budynki (fot. 2-5). W trakcie przeprowadzonej kontroli stwierdzono łącznie 25 osobników a także 3 aktywne lęgi. Gołębie miejskie wykorzystują to miejsce nie tylko do odpoczynku ale także jako siedlisko lęgowe. Ptaki koncentrują się głównie na krawędziach gdzie ściana łączy się z zadaszeniem z pleksy, siadając i budując gniazda w przestrzeniach pomiędzy zamontowaną spiralą a dachem (fot. 2-4). O intensywności korzystania z tych miejsc przez gołębie świadczą widoczne duże ilości odchodów pozostawionych przez ptaki. Głównymi drogami wnikania ptaków do wnętrza łącznika są niezabezpieczone przestrzenie nad wejściami oraz same wejścia znajdujące po obu stronach budynku.

Fot. 2 Gniazdo gołębia miejskiego we wnętrzu łącznika budynku przy ul. Bolesława Krzywoustego 23 oraz nagromadzone odchody w miejscach regularnego przebywania ptaków.

Fot. 3-4 Miejsca oraz struktury w obrębie budynku wykorzystywane przez gołębie miejskie

Fot. 5 Drogi wlotu gołębi do wnętrza budynku przy ul. Bolesława Krzywoustego 23 w Inowrocławiu

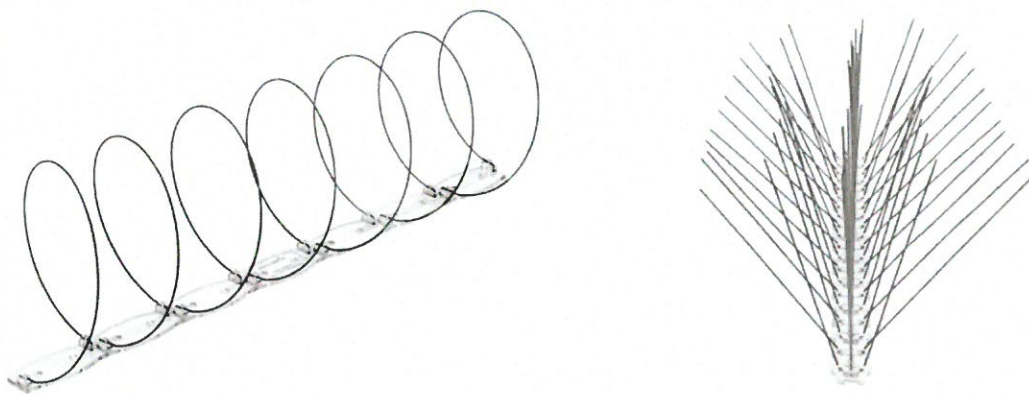
IV. Metody ochrony budynków przed gołębiami i sposoby ich odstraszania

Obecnie istnieje wiele rozwiązań, które mogą być zastosowane aby ograniczyć lub wyeliminować obecność gołębi w obrębie siedlisk ludzkich. Należy mieć jednak na uwadze, że eksperymenty przeprowadzone na wolno żyjącej populacji gołębia miejskiego wykazały, że osobniki tego gatunku to wysoce zmotywowane jednostki, będące odporne na działanie wielu środków odstraszających (Haag-Wackernagel 2000). Fakt ten jest spowodowany wysokim stopniem filopatii u tego gatunku, a więc skłonnością do pozostawania na tym samym terytorium lub powrotu do miejsc wyklucia. Firmy zajmujące się zwalczaniem szkodników oferują szeroką gamę środków odstraszających, ale różnią się one skutecznością,

często są kosztowne i trudne w instalacji i utrzymaniu. Urządzenia montowane na budynkach, często rzucające się w oczy, mogą umniejszać wrażenie architektoniczne zwłaszcza zabytkowych budynków a ponadto mogą dawać jedynie ograniczony efekt lub przejściową ochronę. Poniżej opisano kilka najczęściej stosowanych metod.

➤ kolce i spirale

Zabezpieczają powierzchnie przed obecnością ptaków. Spirale i kolce chronią parapety, obróbki blacharskie, krawędzie dachów, gzymsy, kasetony, daszki itp. Zapobiegają przesiadywaniu ptaków w miejscach, w których ich obecność jest niepożądana. Ze względu na fakt, iż kolce mogą stanowić dla ptaków śmiertelną pułapkę, należy ich stosowanie dokładnie rozważyć. Gołębie mogą się o nie kaleczyć a w najgorszym przypadku, kolce mogą wbić się w ciało ptaka powodując śmierć, zwłaszcza jeśli używane są kolce o zastrzonych końcach.

Źródło: <https://mediasklep24.pl/132-kolce-ecopic-p-ptakom-typ-x.html>

➤ pasty i żele

Środki odstrasżające przeznaczone do zabezpieczania miejsc przed ptakami, gdzie nie można montować kolców na ptaki. Specjalna formuła żelu ma sprawiać, że zbliżające się ptaki widzą odbite ultrafioletowe światło, które rozpoznają jako płomień. Zawarte w żelu naturalne oleje mają natomiast wzmacniać efekt odstrasżania wydzielając nieprzyjemne dla ptaków zapachy.

Źródło: <https://www.odstraszenie.pl/p515,zel-przeciw-ptakom-bird-free-zel-na-ptaki-z-magnezem.html>

➤ siatki

Bariery fizyczne mające zabezpieczać struktury budynku przed dostaniem się do nich gołębi. Odpowiednio zamontowane stanowią skuteczną ochronę.

Źródło: <https://www.siatki.linarem.pl/p1076,zestaw-siatka-na-balkon-dla-kota-przeciw-golebiom-28mm-8x3m-do-wiercenia.html>

➤ odstraszacze ultradźwiękowe

Urządzenia te działają na zasadzie emitowanych ultradźwięków niesłyszalnych dla ucha ludzkiego

Źródło: <https://vigomed.pl/pl/p/ODSTRASZACZ-ZWIERZAT-solarny-z-czujnikiem-ruchu/>

➤ odstraszacze laserowe

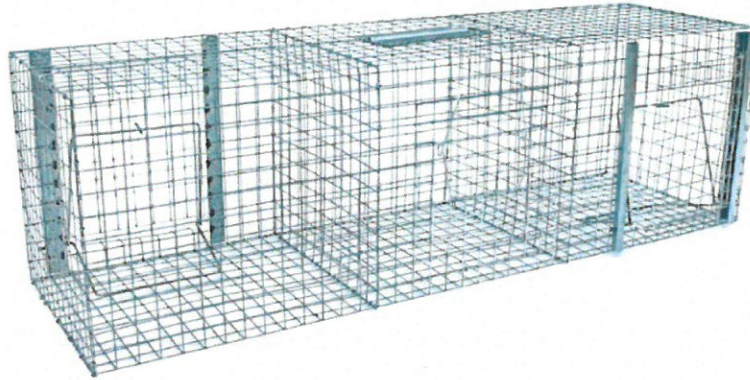
Stosowane głównie na dużych powierzchniach tj. uprawy, pastwiska, wybiegi dla drobiu gdzie obecność dużych stad dzikich ptaków jest szkodliwa i niepożądana. Urządzenie emituje wiązkę światła laserowego, które płoszy ptaki.

Źródło: <https://www.vidaxl.pl/e/velda-laserowy-odstraszacz-zwierzat/8711921249950.html>

➤ **chwywanie i wywożenie**

Jedną z najbardziej skutecznych metod pozwalającą pozbyć się ptaków zwłaszcza z wnętrza budynków. Ptaki odławiane są za pomocą żywołownych pułapek, które nie powodują śmierci ani uszkodzeń ciała. Następnie odłowione osobniki wypuszcza się w znacznej odległości od miejsca schwymania.

Źródło: <https://www.zielonalapka.com/pl/p/zywolapka-pulapka-na-golebie>

➤ **usunięcie wszystkich potencjalnych źródeł pokarmu w obrębie budynku i w jego najbliższym otoczeniu**

Gołąb miejski zależny jest od pokarmu pochodzącego od człowieka (dokarmianie, resztki jedzenia). Brak dostępu do resztek oraz niedokarmianie to humanitarna metoda ograniczania liczby gołębi miejskich. Jeśli nie będą miały dostępu do resztek i nie będą dokarmiane, najprawdopodobniej zmienią miejsce swojego przebywania. Jeśli gołębie mają dużo pokarmu, potrafią mieć pisklęta nawet zimą.

brak dokarmiania na tarasie!

V. Proponowane rozwiązania dla przedmiotowego budynku

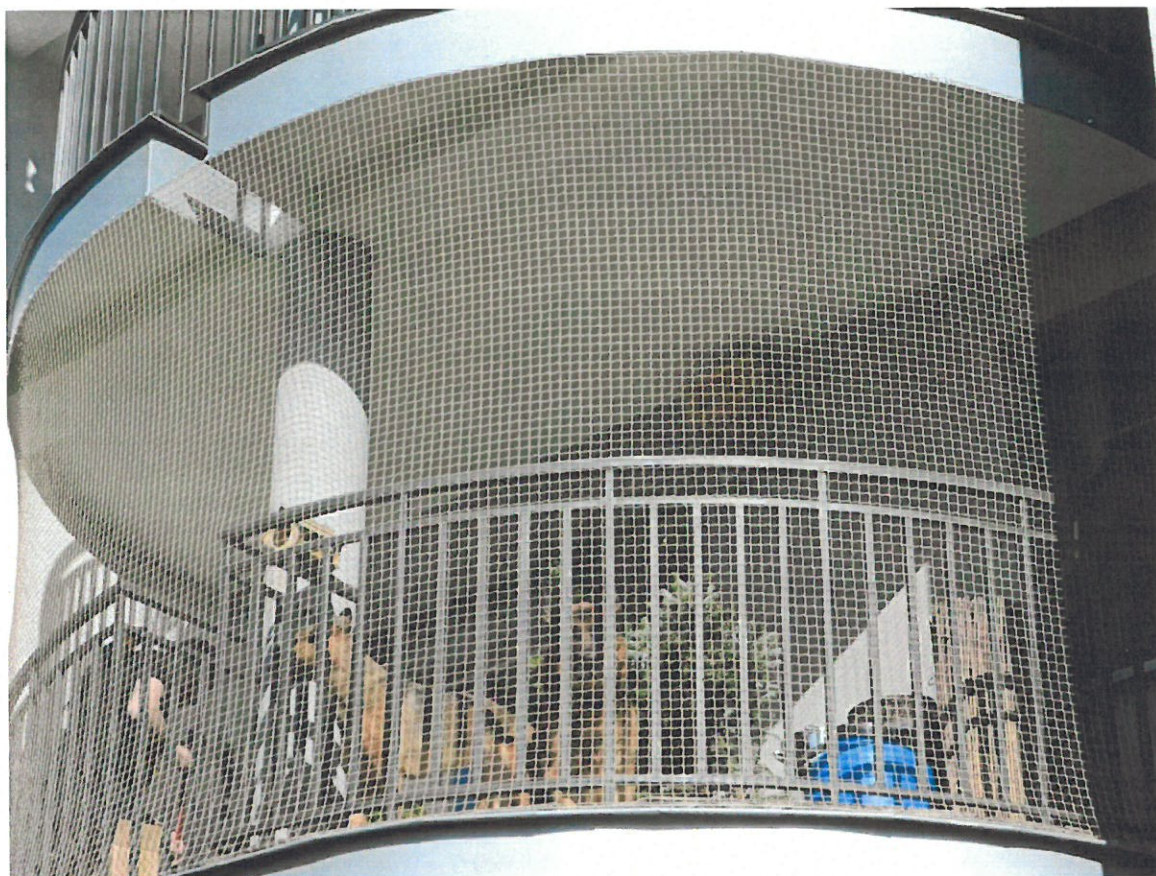
Pomimo wielu oferowanych na rynku nowych metod i systemów zabezpieczających budynki przed gołębiami, ciągle najbardziej efektywnymi sposobami pozostają fizyczne bariery uniemożliwiające dostanie się ptaków do wnętrza i korzystanie ze struktur budynku (Stock i Haag – Wackernagel, 2014). W wielu przypadkach za ich zastosowaniem przemawia również aspekt ekonomiczny. W związku z powyższym w przypadku pawilonu handlowo-usługowego przy ul. B. Krzywoustego 23 w Inowrocławiu proponuje się następujące metody ochrony budynku przed gołębiami miejskimi :

1. Należy przede wszystkim uniemożliwić lub utrudnić dostęp ptakom do powierzchni, którą obecnie wykorzystują jako miejsca lęgowe i odpoczynku. W tym celu należy zamknąć przestrzenie znajdujące się nad wejściami do łącznika po obu stronach budynku (fot. 5). Miejsca te są obecnie głównymi drogami wnikania ptaków do wnętrza łącznika. Jako bariery zaleca się użycie siatek o oczkach maksymalnie 50x50 mm przytwierdzonych do elewacji. Jednocześnie należy także zlikwidować miejsca, w których ptaki zakładają gniazda oraz odpoczywają. Ze względu na fakt iż są to głównie parapety (na styku z dachem) niewystarczająco zabezpieczone spiralą (fot. 2), zaleca się umieszczenie na całej ich długości drugiego rzędu kolców (ryc. 1). Powinny one być zamontowane pomiędzy spiralą a pleksą, wypełniając wolną dotychczas przestrzeń, która była wykorzystywana przez ptaki. Można również zastosować alternatywną metodę ich montażu przytwierdzając je poziomo (ryc.2). Montowane kolce powinny mieć zaokrąglone końce lub być zabezpieczone silikonową końcówką aby były bezpieczne dla próbujących siadać na nich ptaków. Kolce powinny być również zamontowane na poprzecznych belkach biegnących wewnątrz łącznika, które również mogą zostać wykorzystane przez ptaki w przypadku zlikwidowania przestrzeni dotychczas przez nie zajmowanych.

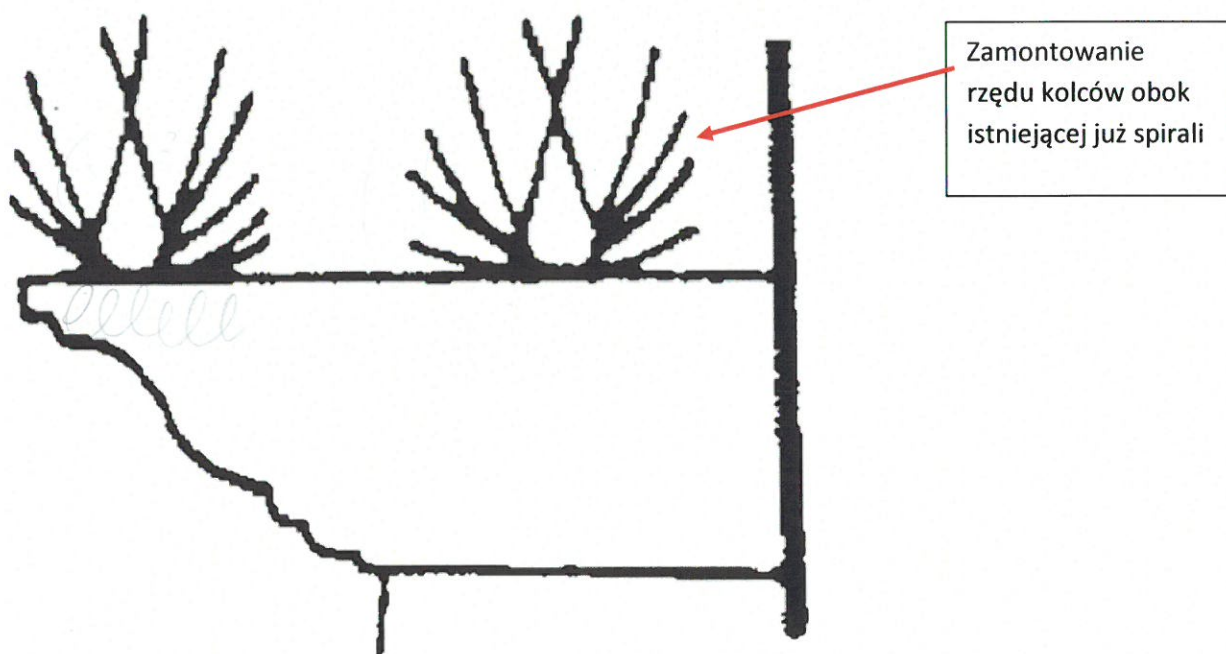
Alternatywną metodą (i prawdopodobnie najbardziej skuteczną) uniemożliwiającą gołębom siadanie na gzymsach/parapetach jest zamontowanie wzdłuż ich całej krawędzi listwy z materiału z tworzywa sztucznego o gładkiej powierzchni i nachyleniu 45⁰ (ryc.3) .

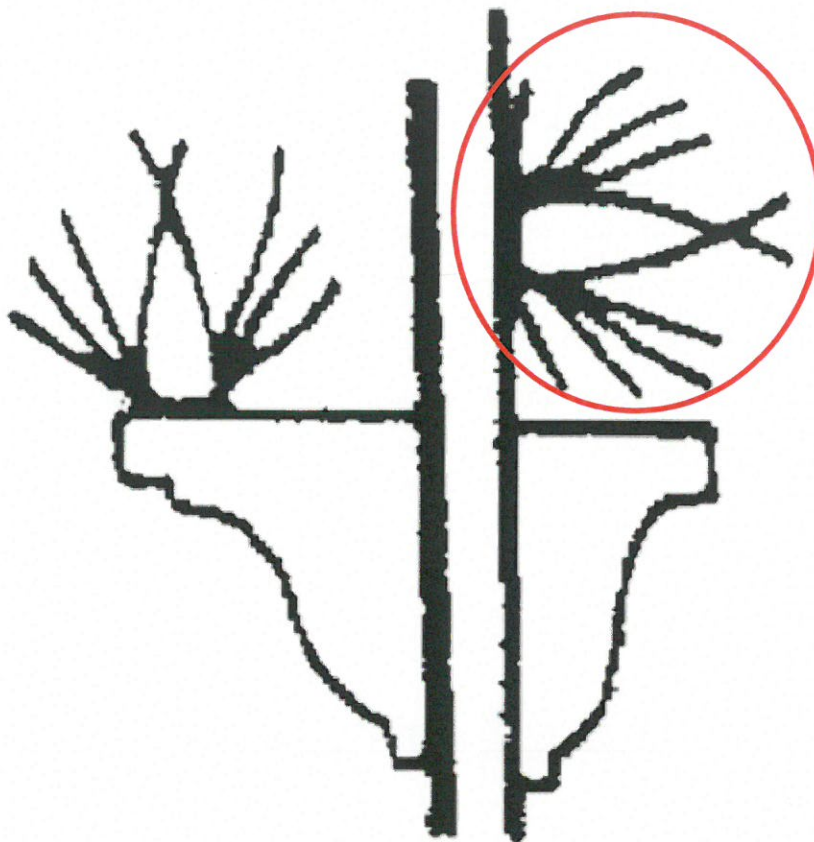
Fot. 6 Ograniczenie dostępu po obu stronach budynku do wnętrza łącznika poprzez zamknięcie przestrzeni (np. przy użyciu siatki) nad wejściami

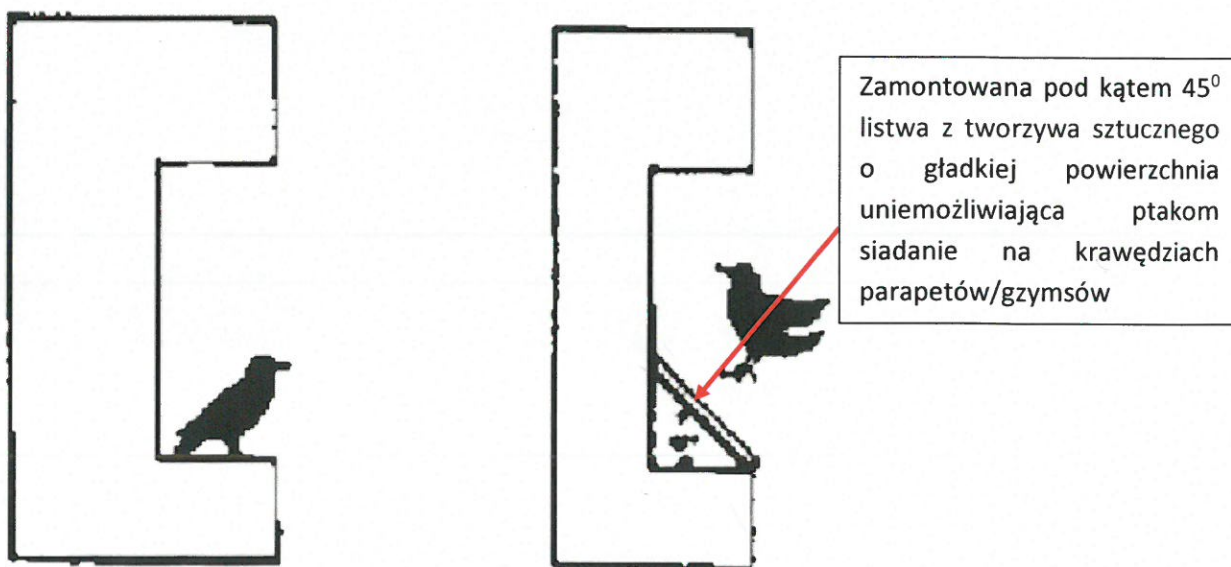
Fot. 7 Przykładowy sposób zabezpieczenia przestrzeni balkonowej siatką o oczku 28x28mm

Ryc. 1 Sposób montażu kolców w przestrzeni pomiędzy istniejącą spiralą a ścianą

Ryc. 2 Alternatywny sposób montażu kolców przytwierdzonych poziomo do ściany, ograniczający dostępną przestrzeń dla gołębi

Ryc.3 Sposób montażu listwy zabezpieczającej parapety i gzymsy przed siadaniem gołębi

11

2. Ze względu na fakt, iż ptaki w głównej mierze wykorzystują jako miejsca lęgowe i odpoczynku przestrzenie w części sufitowej łącznika tj. krawędzie parapetów/gzymsów na styku z zadaszeniem (fot. 2-4), jako kolejną metodę proponuje się zamknięcie tej przestrzeni przy użyciu siatki rozciągniętej na całej długości łącznika pod belkami łączącymi dwa budynki (fot. 8). Zastosowanie tego rozwiązania ograniczy niemal do minimum możliwość przesiadywania i wyprowadzania lęgów przez gołębie w obrębie tej części budynku. Ptaki jednak nadal będą mogły dostać się do łącznika przez przestrzenie nad wejściami i przez same wejścia, ale brak dogodnych miejsc po zamknięciu powierzchni pod dachem powinien zniechęcić gołębie do przebywania w tej części budynku.

Fot. 8 Zamknięcie przestrzeni przysufitowej za pomocą siatki

+

3. Jeśli pomimo zastosowania powyższych rozwiązań, pojawią się osobniki, które nadal będą wykorzystywały przestrzeń łącznika powinno rozważyć się odłów ptaków. Chwyatanie ptaków powinno odbywać się cyklicznie do momentu wyłapania wszystkich osobników. Zabieg ten powinien zostać przeprowadzony przez osobę do tego uprawnioną, przy użyciu pułapek żywołownych lub sieci ornitologicznych i mieć miejsce w okresie po zakończeniu lęgów

przez gołębie miejskie. Schwyte ptaki powinny zostać uwolnione w znacznej odległości od miejsca ich schwytania (np. 20 km) aby zapobiec ich powracaniu do miejsca w którym przebywały. Przed przystąpieniem do tej procedury należy uzyskać odpowiednie zezwolenia na chwytanie i chwilowe przetrzymywanie gatunku ptaka objętego częściową ochroną gatunkową.

4. Jako metodę uzupełniającą można zastosować żele lub pasty odstraszające, którymi należy pokryć powierzchnie gdzie ptaki przesiadują. Należy pamiętać, że substancje te po określonym czasie działania tracą swoje właściwości stąd konieczne jest co najmniej raz na miesiąc ich ponowne zaaplikowanie. Ponadto w celu osiągnięcia efektu skumulowanego, zwiększającego siłę odstraszania należy rozważyć użycie dwóch odstraszaczy ultradźwiękowych uruchamianych zdalnie czujnikiem ruchu. Powinny być one zainstalowane na poprzecznych belkach i zwrócone czujnikami ruchu w stronę wejść. Jednocześnie należy pamiętać aby likwidować na bieżąco wszelkie źródła pokarmu dla gołębi, które mogą znajdować się w obrębie budynku lub jego najbliższym sąsiedztwie.

5. Prace związane z zabezpieczeniem budynku przed gołębiami powinny być prowadzone pomiędzy 16 października a końcem lutego. Należy mieć jednak na uwadze, że gatunek ten może wyprowadzać lęgi przez cały rok w związku z tym przed przystąpieniem do prac związanych z montażem zabezpieczeń należy zasięgnąć opinii ornitologa, który dokona aktualnej oceny pod kątem występowania aktywnych lęgów gołębia miejskiego w przedmiotowym budynku.

VI. Przepisy prawne chroniące ptaki w budynkach

- Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.
- Ustawa z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
- Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane

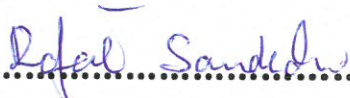
VII. Wykorzystane materiały i publikacje

1. Zyskowski D., Zielińska D. 2014. Przewodnik do inwentaryzacji oraz ochrony ptaków i nietoperzy związanych z budynkami. Federacja Zielonych GAJA.
2. Del Monte M, Sabbioni C (1986) Chemical and biological weathering of an historical building: Reggio Emilia Cathedral. *Sci Total Environ* 50:165–182
3. Dell’Omo A (1996) Il ruolo degli escrementi dei piccioni nella bioalterazione delle rocce. Tesina di Università degli Studi di Roma “La Sapienza”, Facoltà di Scienze Matematiche, Fisiche e Naturali, Dipartimento di Biologia Animale e dell’Uomo
4. Haag-Wackernagel D (1995) Regulation of the street pigeon in Basel. *Wildl Soc Bull* 23(2):256–260
5. Haag-Wackernagel D., Geigenfeind I. 2008. Protecting buildings against feral pigeons. *Eur J Wildl Res* (2008) 54:715–721
6. E. Harris , E. P. de Crom, J. Labuschagne, A. Wilson. 2016. Visual deterrents and physical barriers as non-lethal pigeon control on University of South Africa’s Muckleneuk campus. *SpringerPlus* (2016) 5:1884
7. Kösters J, Kaleta EF, Monreal G, Siegmann O (1991) Das Problem der Stadttauben. *Deutsches Tierärzteblatt* 4:272–276
8. Stock B., Haag-Wackernagel. 2014. Effectiveness of Gel Repellents on Feral Pigeons. *Animals* 2014, 4, 1-15
9. Rainett Teffo T., Fuszzonecker G., Katona K. 2021. Testing pigeon control efficiency by different methods in urban industrial areas, Hungary. *Biologia Futura*.
10. Kruszewicz A. (2005). *Ptaki Polski*.
11. Simms E (1979) *The public life of the Street Pigeon*. Hutchinson, London.

**Potwierdzam odbiór dzieła
wykonanego zgodnie z umową**

.....

data i podpis zamawiającego

.....

podpis wykonawcy

mgr inż. Rafał Sandecki

ul. Janusza Kusocińskiego 19/71

88-100 Inowrocław

tel. 512 258 485;

e-mail: r.sandecki@onet.eu

Inowrocław, dnia 13 października 2022 r.

